

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет бізнесу і права

Кафедра готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

**ВИКОРИСТАННЯ АНІМАЦІЙНИХ ПРОГРАМ В ЕКОЛОГІЧНОМУ
ТУРИЗМІ (НА ПРИКЛАДІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ)**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка II курсу 261-М групи

Спеціальності: 242 Туризм і рекреація

Освітньо-професійної програми

«Туризм»

Кияницька Наталія Петрівна

Керівник: доц. Волошин О.В.

Рецензент: Лиманець Л.М.

Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОЛОГІЧНОМУ (ЗЕЛЕНОМУ) ТУРИЗМІ.....	6
1.1. Сутність зеленого туризму, його класифікація та сервіс.....	6
1.2. Механізми організації обслуговування екотуристів	11
РОЗДІЛ 2. АНІМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗЕЛЕНОМУ (ЕКОЛОГІЧНОМУ) ТУРИЗМІ.....	20
2.1. Анімація та її роль в обслуговуванні екотуристів.....	20
2.2. Особливості використання анімаційних технологій у зеленому (екологічному) туризмі.....	26
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА АНІМАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВА ЗЕЛЕНОГО (ЕКОЛОГІЧНОГО) ТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ).....	33
3.1. Загальна характеристика та програма анімаційного заходу.....	33
...	
3.2. Сценарій анімаційного заходу.....	43
3.3. Загальна характеристика та програма анімаційного заходу.....	53
...	
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТОК А.....	61

ВСТУП

Актуальність теми. У більшості регіонів України «розвитку туризму приділяється пильна увага. У процесі починають брати участь господарюючі суб'єкти, які ніколи не розглядали його як галузь економіки, здатну приносити значний дохід.

Карпатський регіон є одним із лідерів розвитку туризму в Україні; він представлений Чернівецькою, Львівською, Закарпатською та Івано-Франківською областями. Це області, в яких туристична галузь ніколи не була основною, але потенціал її розвитку тут високий, що підтверджується створенням останніми роками правової бази і концепцій розвитку туризму в регіоні» [1].

У цілому, у всьому «світі спостерігається спрямованість на розвиток природно-орієнтованого туризму, що спричинено двома факторами: глобалізацією та екологізацією. Нині попитом користуються альтернативні види туризму, а саме: екологічний, активний, природний, спортивний та інші. Для Карпатського регіону притаманно виникнення такого виду туризму, як сільський зелений туризм» [1].

««Зелений туризм» - це відпочинок у приватних господарствах сільської місцевості, цікавої туристичними об'єктами. Основне, що приваблює у сільському зеленому туризмі - це комплекс чинників, що сприятливо впливають на людину: оздоровчий, естетичний, пізнавальний. Відпочинок у сільській місцевості - це не курорт із великою кількістю туристів. Тутешній стан релаксації особливо потрібен жителям міст. Багато туристів із задоволенням зустрічають на селі Новорічні і Різдвяні свята або просто відпочивають у колі друзів чи сім'ї.

Переважно затишна атмосфера підкріплена позитивним емоційним впливом навколишньої місцевості: гір, лісів, річок, озер, моря. Дуже часто для вибору місця відпочинку є важливими саме ландшафти та екологія. Часто господарі окрім наданих послуг проживання різних категорій і смачного

домашнього харчування пропонують цілий комплекс додаткового обслуговування: збирання ягід і грибів, екскурсії, походи в гори, риболовлю, що урізноманітнюють і збагачують враженнями відпочинок» [2].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Розділи та висновок магістерської роботи викладені у дослідженнях, які виконуються на «кафедрі готельно-ресторанного та туристичного бізнесу Херсонського державного університету відповідно до НДР та ініціативної науково-дослідної теми «Теоретико-прикладні основи формування інноваційного продукту в сфері обслуговування на Півдні України» (державний реєстраційний номер: 0120U104331)» [3].

Мета кваліфікаційної роботи – оцінка можливостей розвитку туристичного сектору в Карпатському регіоні для розвитку сільського туризму та пов'язаної з ним системи послуг на прикладі санаторно-курортного закладу «Черче».

Об'єкт дослідження – Карпатський туристичний регіон та проблеми розвитку сільського туризму в цьому регіоні.

Предмет дослідження – форми та напрями організації сільського туризму в Карпатському регіоні.

Для досягнення поставленою мети необхідно вирішити завдання:

- розкрити сутність сільського (зеленого) туризму, його принципи та завдання;
- охарактеризувати сучасний стан та визначити перспективні напрями розвитку сільського (зеленого) туризму в Карпатському регіоні;
- проаналізувати гостьовий цикл у сільському(зеленому) туризмі;
- дізнатися про основні вимоги щодо облаштування агрооселі для прийому туристів;
- запропонувати варіанти удосконалення обслуговування на основі анімаційних програм.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення даних науково-методичної та спеціальної літератури; описовий та порівняльний метод; економіко-математичні методи.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розкритті природного потенціалу екологічного туризму у даному краю. Розширення теоретичних уявлень про організацію екологічного туризму в регіоні та використання знань при розробці програм розвитку, а також у навчальному процесі при підготовці та перепідготовці фахівців у галузі туризму і рекреації.

Практичне значення отриманих результатів дослідження можуть бути використані при розробці анімаційної програми в сільському (зеленому) туризмі. Готовою до реалізації є створена авторкою анімаційна програма «Над Вертепом зірка ясна...».

Апробація результатів дослідження. Результати роботи магістра пройшли апробацію та доповідалися у формі тези та публікації на науково-практичній конференції:

Н.Кияницька, В.Бурак. Розробка анімаційної програми в сільському (зеленому) туризмі. *Сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності: V Міжн. наук.-практ. конф.* (Львів 24–25 жовтня 2024). Львів, 2024.

Структура роботи. Робота містить вступ, 3 розділи та сім підрозділів, висновки, список літературних джерел (44 найменування), додаток. Загальний обсяг роботи – 61 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ОРГАНІЗАЦІЯ СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОЛОГІЧНОМУ (ЗЕЛЕНОМУ) ТУРИЗМІ

1.1. Сутність зеленого туризму, його класифікація та сервіс

У світовій туристичній економіці «сільський туризм визначається як туризм, що підтримує розвиток аграрних регіонів, збереження культурної спадщини й екології села, відродження місцевих традицій і продуктів. Такий вид туризму характеризується регіональною ідентифікацією й задовольняє потреби туристів у розміщенні, харчуванні, дозвіллевій діяльності й інших послугах, які сприяють стійкому розвитку соціальної сфери села й відповідають вимогам сучасного суспільства до рекреативної сфери з позиції соціального єднання міста й села.

Сільський туризм може бути чистого й змішаного типів. Сільський туризм чистого типу містить у собі надання туристичних послуг на базі приватного міні-готелю (садиби). У цьому випадку ця діяльність є основним джерелом доходу хазяїв цієї садиби. Сільський туризм змішаного типу - це надання послуг відпочинку разом з веденням особистого селянського (фермерського) господарства» [3].

Поняття «сільський туризм» часто ототожнюють із поняттями агротуризм й екологічний туризм. Однак «сільський туризм - поняття значно ширше (містить у собі ці два поняття).

Агротуризм - форма сільського туризму, що нерозривно пов'язана із сільським (фермерським) господарством, що одночасно надає послуги проживання й харчування, знайомить із сільськогосподарською діяльністю, традиціями й звичаями цього регіону. Розрізняють дві основні форми агротуризму: оренда приміщення з обслуговуванням безпосередньо на території господарства або розміщення на нічліг із самообслуговуванням на землях, які належать господарству (кемпінги, намети).

Екотуризм (зелений туризм) - форма активного вивчення території з особливими природними й культурними умовами. Екотуризм спрямований на охорону природного й культурного середовища регіонів, які відвідують туристи. Синонімом до «екотуризм» є поняття «природний туризм». Екотуризм може бути активним (велосипедний, водний, кінний, рибальство), фауністичні й флористичні поїздки (полювання, тематичні поїздки), етнографічні поїздки» [1 с. 17].

Екологічні тури можна класифікувати за багатьма ознаками, однак самі основні ознаки - це «ціль тура і його об'єкт. Об'єкт тура визначає зміст програми тура й почасти форму його організації.

Суб'єктами сільського зеленого туризму є:

- власники житлових сільських будинків, квартир й інших будов, що надають послуги й проживання, що пройшли сертифікацію, а також розмістили інформацію про свої послуги в спеціальних виданнях і каталогах;

- туристи, що проживають у сільській місцевості й задовольняють свої потреби у відпочинку, зміцненні здоров'я, враженнях і т.д. і вступили в економічні відносини із сільським господарем й іншими суб'єктами туристичної діяльності.

Продуктом сільського туризму є комплекс не менш, ніж із двох пропонованих за договірною ціною туристичних послуг, необхідних для задоволення потреб суб'єкта (туриста) під час його проживання або подорожі в сільській місцевості.

Існують специфічні риси, якими повинен мати агротуристичний регіон для успішного розвитку сільського зеленого туризму» [3].

До таких «рис ставляться:

1. чисте природне середовище;
2. низький рівень урбанізації й індустріалізації, для яких характерні:
 - низька щільність населення;
 - незначне залучення робочого населення в несільськогосподарських професіях;

3. обмежена інтенсивність сільськогосподарської й лісової продукції;
4. сприятлива аграрна структура (господарства середньої величини);
5. гармонічний агрокультурний ландшафт;
6. невеликі доходи людей.

Основна послуга сільського зеленого туризму - це надання туристам тимчасового проживання. Сільські будинки обладнані для прийому відпочиваючих.

Сільський туристичний продукт (комплекс сільського зеленого туризму) - це сукупність послуг ночівлі, харчування, екскурсій і розважального обслуговування, які надає власник житла» [3].

Послуги сільського зеленого туризму діляться на основні й додаткові. До основних послуг відносяться:

- «послугам з організації перевезення туристів;
- послуги з організації розміщення туристів;
- послуги з організації харчування туристів.

До додаткових послуг відносяться:

- послуги з організації екскурсій;
- послуги гідів, гідів-перекладачів;
- послугам залучення туристів в участь у народних обрядах і народних діях, сільських фестивалях, ярмарках й інших масових акціях;
- послуги із прокату автомобілів, човнів;
- послуги побутового обслуговування.

Крім нематеріальних послуг, туристам можуть бути запропоновані інші товари, наприклад, карти місцевості, народні сувеніри, туристичне спорядження і т. ін. Складовою частиною сільського зеленого продукту є:

- туристичні атракції місцевості (пам'ятники, цікаві архітектурні об'єкти, музеї, а також сільські жителі – їхня культура та звичаї);
- інфраструктура місцевості (гастрономічна база - ресторани, транспорт - таксі, автобуси, оренда автомобілів);

- доступність місцевості (кількість транспорту, дороги, аеропорти й порти, залізниця);
- імідж місцевості, що істотно впливає на підсвідоме бажання відвідати саме її;
- ціна, що залежить від безлічі факторів» [2, с. 63].

Отже, сільський зелений туризм варто розглядати як один із засобів диверсифікованості джерел доходів сільського населення, як «компонент комплексного розвитку сільських територій і сільської інфраструктури, а також як один з факторів стратегії подолання бідності в сільській місцевості.

Центральною фігурою в організації відпочинку на селі виступає сільська родина, що проживає в селі, здійснює основну діяльність, пов'язану з веденням особистого селянського господарства, і побічну - з використанням майна цього господарства для надання послуг у сфері сільського зеленого туризму, а саме: забезпечення відпочиваючих житлом, харчуванням, ознайомленням з місцевою культурою й традиціями.

Розвиток сільського зеленого туризму сприяє:

- розвитку рекреаційних зон у сільській місцевості;
- можливості відпочинку людям різного соціального стану;
- поповненню в місцеві бюджети;
- підвищенню значимості сільської місцевості;
- появі нових робочих місць;
- залученню молоді;
- збереженню й підтримці екології й навколишньої природи» [2].

Існує три різновидності нинішнього зеленого туризму в Україні:

- по-перше, «агротуризм - вид зеленого туризму, як пізнавального, так і відпочинкового характеру, пов'язаний з використанням підсобних господарств населення, або земель сільськогосподарських підприємств, які тимчасово не використовуються в аграрній сфері. Цей вид може не мати обмежень внавантаженості на територію і регламентуванні видів розважального відпочинку.

- по-друге, відпочинковий (відпочинок на селі). Базою його розвитку є капітальний житловий фонд насадибах господарів та наявні природні, рекреаційні, історико-архітектурні, культурно-побутові і іншадбаня тієї чи іншої місцевості.

- по-третє, це екотуризм - науково-пізнавальний вид зеленого туризму, характерний для сільських місцевостей і сіл, розташованих у межах територій національних парків, заповідних зон, природних парків тощо, де передбачено відповідні обмеження щодо навантажень на територію та регламентовано види розважального відпочинку» [3].

Головною фігурою в забезпеченні функціонування відзначених видів туризму, в організації відпочинку населі виступає сільська родина, яка надає житло, забезпечує харчування і знайомить з особливостями сільської місцевості. Для того, щоб здійснювати це на відповідному рівні, необхідно вчитись.

Сьогодні в області формується розуміння «сільського зеленого туризму» як специфічної форми відпочинку населі з широкою можливістю використання природного, матеріального і культурного потенціалу регіону.

Сільський зелений туризм у більшості країн розглядається як невід'ємна складова частина комплексного соціально-економічного розвитку села та як один із засобів вирішення багатьох сільських проблем.

Враховуючи те, що в умовах загальноекономічної кризи економічні і соціальні проблеми села надзвичайно загострилися, широке розповсюдження і розвиток сільського зеленого туризму є особливо бажаними.

Позитивний вплив сільського зеленого туризму на вирішення соціально-економічних проблем села полягає передусім у тому, що він розширює сферу зайнятості сільського населення, особливо жінок, і дає селянам додатковий заробіток; розширює можливості зайнятості сільського господаря не тільки у виробничій сфері але й у сфері обслуговування. При певному нагромадженні числа відпочиваючих з'являється потреба в задоволенні їх різноманітних запитів, а це, в свою чергу, стимулює

розвитоксфери послуг: транспортних, зв'язку, торгівлі, служби побуту, відпочинково розважальних та інших.

Особливо сприятливі умови для розвитку зеленого туризму створюються на територіях національних і ландшафтних парків, де існує можливість поєднати повноцінний відпочинок з пізнанням природничого та історико-культурного потенціалу регіону.

Важливим результатом розвитку сільського зеленого туризму є розширення можливостей реалізації продукції особистого підсобного господарства, причому реалізації її на місці, і не як сільськогосподарської сировини, а як готових продуктів харчування після відповідної обробки і приготування. Досвід показує, що ті сім'ї, які приймають відпочиваючих, вдосконалюють і структуру посівів на присадибних ділянках з урахуванням потреб гостей, розширюють асортимент овочевих культур, фруктових дерев, ягідників тощо; розвивають і урізноманітнюють присадибне тваринництво, заводять тепличне господарство» [3].

Суттєву роль відіграє розвиток сільського зеленого туризму у підвищенні культурно-освітнього рівня сільського населення. Готуючись приймати і обслуговувати відпочиваючих, члени селянських родин мимоволі змушені поповнювати свої «знання з ведення домашнього господарства, гігієни і санітарії, приготування їжі тощо, а спілкування з гостями розширює їх кругозір, дає змогу зав'язати нові знайомства, завести друзів в інших населених пунктах» [4].

1.2. Механізми організації обслуговування екотуристів

Основним контингентом серед любителів відпочинку у сільській місцевості є «міський житель, який прагне відпочити у середовищі цілком відмінному від умов життя і праці в місті, шукає можливість контакту із збереженим природним середовищем, а також з традиційною культурою

села, ознайомлення з сільським життям, сільськими тваринами та сільськогосподарською працею, здоровою селянською їжею.

Міський житель сподівається під час свого відпочинку отримати затишне і охайне житло (кімнату, будинок), домашнє харчування, а також бажає познайомитись з місцевою природою і пам'ятками культури, зайнятись активними видами відпочинку (рибальство, збір грибів та ягід, прогулянки на велосипеді, конях, човнах). Деяких міських жителів може зацікавити Географія та туризм участь у рільничих роботах, а також догляд за домашніми тваринами. Це може бути косіння сіна, доїння корів та кіз, квашення капусти та огірків, випікання хліба.

Пізнавальна сторона для жителя міста є дуже важливою під час його відпочинку у селі. Особливо охоче відвідують туристи місця, де розміщені природно-заповідні території (національні і ландшафтні парки, визначні пам'ятки живої і неживої природи) або архітектурноархеологічні чи історичні місця. При цьому турист прагне побачити цікаві природні явища (печери, скелі, джерела) та мальовничі краєвиди; зрозуміти історію краю, відвідати найвидатніші історико-культурні пам'ятки (замки, церкви, монастирі, городища), побувати у місцевому музеї; набратися особливих культурних вражень, пов'язаних із сільським побутом і звичаями та народними ремеслами; порівняти власну природу і культуру з місцями, які відвідує» [4].

Сучасних жителів міста цікавлять нестандартні пропозиції та враження, які їм може подарувати природа, місцева культура села.

Важливим притягальним елементом для міських жителів виступають «сільські свята. Це різдвяні колядки, великодні веснянки, козацькі забави, концерти народних ансамблів, виставки народних умільців. Відвідувачі сільської місцевості позитивно реагують на можливість закупівлі сувенірів, виробів народних майстрів. Для місцевої громади продаж сувенірів та виробів народних промислів може бути джерелом прибутків, а також засобом реклами потенціалу місцевості.

У сучасній літературі ми зустрічаємось з досить широкою класифікацією різновидів туризму: активний і пасивний; історичний, культурно-етнічний, пізнавальний, екологічний, розважальний, екстремальний і т.д. Але рідко хто зможе відрізнити аграрний туризм від сільського зеленого, а сільський зелений від екологічного. Можливо, для більш чіткого розуміння різниці між ними необхідно звернути увагу на професійний рівень власників об'єктів розміщення. Ми вводимо нову класифікацію за кадровим складом. В основу цієї класифікації покладено професійний рівень осіб, які надають туристичні послуги. До виникнення поняття "сільський зелений туризм" туризмом в загальноприйнятому розумінні займались особи, що мали відповідну освіту та стаж роботи в туристичних фірмах. Основна відмінність сільського зеленого туризму від туризму, так би мовити, звичайного ; це те, що туристичні послуги надають особи, які мають інший фах (сільськогосподарські робітники, працівники сфери обслуговування, вчителі) та надають ці послуги в сільській місцевості» [5].

Селянин-фермер в межах сільського туризму може організувати:

- «активний туризм (збудувати на своїй території спортивний майданчик, підйомник, розробити маршрути для велотуристів, кінні прогулянки);
- екотуризм (відпочинок в екологічно чистій місцевості, вживання чистих продуктів);
- мисливський туризм;
- культурно-етнічний (екскурсії, розповіді про історію краю, національні обряди, побут) і т.д.

Основою сільського туризму є власне сам селянин та його побут. Селянин запрошує до своєї оселі:

- людину з міста подивитись на сільськогосподарське виробництво (як робиться цей особливий сир, масло, ковбаса тощо, як вирощуються ці свині, корови, коні);

- людину творчої, розумової праці подивитись на майстерність ремісника (як робиться дерев'яний посуд, як плететься ліжник);
- іноземців подивитись на особливості національних традицій, культури.

Щоб визначити критерії, за допомогою яких можна б було відрізнити сільський туризм від усіх інших, необхідно законодавчо закріпити ряд вимог до житла та до власника житла, який надає послуги з сільського зеленого туризму.

Агрооселя - це житлове приміщення, яке знаходиться в сільській місцевості, містить не більше п'яти кімнат, пристосованих для проживання туристів і належить на правах приватної власності господарю, який займається сільськогосподарською діяльністю або зайнятий у сфері обслуговування чи соціальній сфері села» [6].

В майбутньому самі власники агроосель будуть зацікавлені в проведенні стандартизації для підвищення рівня своєї діяльності та наближення до міжнародних стандартів. Система стандартизації буде використовуватись організаціями, які займаються рекламою агроосель і передбачає відповідність якості та ціни продукту (послуги). «Стандартизація оселі забезпечує:

1. Прозорість пропозиції для клієнта;
2. Контроль якості продукту;
3. Різноманітність пропозиції та різницю в ціні.

Успіх господаря, що має намір приймати та обслуговувати гостей в межах своєї садиби, залежить від її впорядкованості. Докорінні зміни в облаштуванні й оздобленні садиби для зручного прийому та обслуговування гостей потребують значних коштів і часу, що в наших умовах не завжди знаходяться, тому головним в діях господаря повинне бути спорядження того, що він вже має.

Огорожа. Добре впорядковані та гарно оформлені садиби надають особливої привабливості не тільки житловому будинку, але й сільській

вулиці. Велику роль у цьому відіграють малі архітектурні форми ; огорожі, хвіртки, лави, тіньові навіси та ін.

Просто й гарно оформлені огорожі створюють приємне враження про дім, натомість недбало зроблена огорожа псує загальний вигляд садиби. Продумана система огорож організовує простір садиби з урахуванням композицій житлових і господарських будівель і навколишнього озеленення. Хвіртка і ворота є сполучною ланкою між подвір'ям та вулицею, тому їх художньому оформленню бажано приділити відповідну увагу.

Планування садиби. В межах території садиби виділяють дві зони: рекреаційну та господарську. Рекреаційна зона - це територія, де формуються місця для відпочинку, занять спортом, ігрові майданчики для дітей тощо.

Господарська зона - територія, де розміщені приміщення для худоби, птиці та місце для їх вигулу, зберігання кормів, город тощо. Як рекреаційна, так і господарська зони повинні бути охайними та незахаращеними. Бажано для кожної з них мати свої під'їзди, а в межах садиби; пішохідні доріжки.

Планування садиби залежить як від загальних розмірів ділянки, так і від принципів забудови села та характеру особистого підсобного господарства.

Для того, щоб господиня мала змогу, не відриваючись від своєї роботи, наглядати за господарством, необхідно забезпечити видимість господарського двору з вікон кухні. Крім того, бажано, щоб з кухні-їдальні або зі спеціального господарського приміщення був безпосередній вихід на господарський двір. Загальну кімнату здебільшого орієнтують у бік вулиці.

Господарські приміщення в будинку розташовують так, щоби вони мали зручний зв'язок із входом до будинку, а при наявності двох входів; з господарським. У нових проектах житлових будинків передбачається, як правило, два входи.

Сміттєзбірники, місця для компосту та ін. слід розміщувати якомога далі від будівель і колодязя, поблизу господарських приміщень, бажано в затінку.

Доріжки та під'їзди. Коли садибу розплановано, приступають до обладнання доріжок. На піщаному ґрунті можна обмежитися лише профілюванням доріжок і утрамбуванням їх поверхні. Якщо ґрунт глинистий, необхідно зробити доріжки із щебеню, гравію, шлаку, піску. Доріжки також роблять з бетону або місцевого каменю. Поверхня доріжки має бути рівною і не слизькою.

Зелені насадження. У садибах це один із засобів їх художнього оформлення. Вони поліпшують мікроклімат садиби, захищаючи від сонячного перегріву, пилу, шуму.

Оформлення жилих будинків кольоровою штукатуркою, рельєфним оформленням, ажурними переплетеннями застлених веранд доповнюються зеленими чагарниками та квітами, період цвітіння, морозостійкість, сонцевитривалість. При квітковому оформленні садиб рослини можна підбирати таким чином, щоб на ділянці з ранньої весни до пізньої осені було забезпечено змінність їх цвітіння.

Квіти можна вирощувати як у відкритому ґрунті, так і в горщиках. Горщики розміщують коло будинку, на сходах, на терасі, в садку і т.д.

Одним з варіантів доповнення виразності в забудові є створення тіньових навісів (із застосуванням багаторічних витких рослин), які можуть використовуватись як їдальні або ігрові майданчики тощо.

Дитячий майданчик. Він має бути видимим з вікон будинку. Його основу становить дерев'яна конструкція, що складається з гірки, гойдалки, драбин і канатів для лазіння.

Все це має бути встановлено на безпечній поверхні, що амортизує під час падіння (наприклад, на траві чи піску).

Літня душова. Для зручності гостей в межах садиби можна спорудити літні душові, воду в яких нагрівають за рахунок сонячної енергії. Влаштування такої душової просте й доступне кожному господарю. На садибі душову слід розміщувати ближче до саду, але на відстані не менше 15 м від колодязя. При цьому слід враховувати рельєф ділянки. Двері в душовій

влаштовують з боку ділянки, а не з вулиці. Привабливим об'єктом для гостей в межах садиби є лазня. Літня кухня. В межах житлової зони садиби в окремому приміщенні доцільно влаштувати літню кухню, яка може мати подвійне функціональне призначення, а саме ще пральні й лазні. Літня кухня може бути заблокована з іншими господарськими приміщеннями; коморою, погребом, повіткою тощо. Літню кухню облаштовують газовою плиткою, або піччю на твердому паливі, сушильними шафами (для фруктів, грибів), вішаками для сушіння одягу, а також необхідними інструментами для проведення консервування.

Освітлення входу до будинку. Освітлення є важливою складовою системи безпеки садиби. Сучасні лампи завдяки індикаторам включаються і виключаються самі. Лампи бувають такими, що кріпляться до стіни, до стелі або окремо стоячі. Є лампи для освітлення номеру будинку, які реагують на присутність людини і починають світити більш яскраво. Цікавою думкою є використання ламп, вбудованих в стіну, вмонтованих низько для освітлення сходів. Можна також змонтувати освітлення в поверхні під'їздної доріжки або стежки

Дашок над вхідними дверима. Він повинен пасувати до фасаду і в той же час оберігати від дощу, снігу, вітру та сонця. Для його виконання використовують зазвичай такі ж матеріали, як на покриття даху.

Інтер'єр будинку. У створенні комфортності проживання в будинку важливим є функціональний розподіл його окремих приміщень (для сну, відпочинку і розваг, приготування та прийняття їжі, особистої гігієни) та оформлення їх інтер'єрів.

Колір стін і підлоги, колір і фактура тканини, освітлення та озеленення приміщень по-різному впливають на самопочуття людини; бадьорять її або пригнічують» [7].

Велике значення має збереження колориту українського народного житла. Вміле використання кольору природніх матеріалів, різьблення по дереву, орнаменталії предметів прикладного мистецтва; ткацтва, кераміки,

ковальства; дає можливість створити інтер'єри мальовничими та різнобарвними.

В «оздобленні кімнат житлового будинку доцільно широко використовувати предмети народної творчості: вишиті подушки, рушники, домоткані килими, ліжники, вироби з металу або шкіри. Це можуть бути навіть підкови, ланцюги, гасові лампи, горщики, мідні казани, дзвіночки, старі пляшки ріноманітної форми, бочечки, коловоротки, тарелі, миски, старі настінні годинники, етажерки, кошики та плетені з лози меблі, млинки для кави, колеса, писанки в тарелях і підвішані на шнурках, підсвічники з дерева та кераміки (трійці), в'язки часнику, цибулі, перцю, тарані, сітки та ятері, скрині, мисники, ліжка, рамки, вішаки та гнуті з дерева вішалки, сухі квіти, збіжжя, віночки з квітів і зелені, не кажучи вже про образи та народне малярство.

Все це дуже добре поєднується з формами та кольором сучасних меблів. Зі смаком підібрані (відреставровані, якщо потрібно) такі предмети роблять приміщення ошатним, індивідуальним і по-справжньому гарним» [8]. Передпокій. «Добре організований передпокій у сільському будинку має велике значення. Він є своєрідним шлюзом, який захищає житло від холоду, вітру, дощу і бруду, виконує роль транзитного приміщення, служить гардеробом, де зберігаються верхній одяг і взуття. Це місце, де зустрічають і проводжають гостей. В залежності від планування передпокою є різні варіанти його обладнання і зв'язку з іншими приміщеннями; загальною кімнатою, спальнею, коморою тощо. У селах південних, південно-західних областей та Закарпатті передпокій може замінити веранда.

Загальна кімната. Займає центральне місце та є найбільшою за площею. У загальній кімнаті не треба розташовувати спальних місць, вона вона використовується лише як вітальня, де можна проводити дозвілля та приймати гостей (тут збираються відпочиваючі, дивляться телепередачі, обмінюються враженнями). Загальна кімната повинна опалюватися, мати

загальне (верхнє) та локальне освітлення. Ця кімната має бути облаштована необхідними меблями та іншим обладнанням, а саме:

- телевізором та радіоприймачем;
- музичним центром або магнітофоном;
- бібліотекою, набором ігор(шахи, шашки, доміно і т. д.);

Загальну кімнату можна використовувати також як їдальню, для ігор дітей і т.д.

Спальня. Основні вимоги, яким повинно відповідати приміщення спальні; це забезпечення зручності, тиші і гігієнічності умов відпочинку. Спальня на дві особи повинна бути не меншою 12, а на одну; 8 м кв. Обладнання меблів має бути простим, а набір меблів; мінімальним» [9].

В кожній спальні мають бути:

- «ліжко або ліжко-диван. Ліжка мають бути укомплектовані якісними матрасами, подушками, ковдрами та простирадлами;
- шафа для одягу (гардероб або вбудована);
- крісла.

Розвиток сільського зеленого туризму спонукає до покращення благоустрою сільських садиб, вулиць, в цілому сіл; стимулює розвиток соціальної інфраструктури. Звичайно, на перших порах приймання і обслуговування відпочиваючих відбувається на базі існуючого житлового фонду з використанням місцевих рекреаційних та інфраструктурних ресурсів. Але з певним надходженням коштів від цієї діяльності ті, хто нею займається, починають робити вкладення у поліпшення комунального облаштування житла, вулиць; об'єднаними зусиллями добиваються зміни на краще сфери обслуговування. А це одночасно й вагомий внесок у розвиток села» [9]. Прикладом може бути створення місцевих осередків Спілки розвитку сільського зеленого туризму в Чернівецькій області або районних об'єднань громадян, зацікавлених в розвитку інфраструктури для сільського зеленого туризму тощо.

РОЗДІЛ 2

АНІМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗЕЛЕНОМУ (ЕКОЛОГІЧНОМУ) ТУРИЗМІ

2.1. Анімація та її роль в обслуговуванні екотуристів

Анімаційне обслуговування в сільському туризмі має дуже великий потенціал. Для «розважання гостей застосовують певну низку заходів, які можна згрупувати так:

- 1) заходи, в основу яких покладено екскурсійне обслуговування;
- 2) заходи, в основу яких покладено проживання в сільській місцевості;
- 3) заходи, в основу яких покладено національні традиції;
- 4) спортивні заходи.

Екскурсія є обов'язковою частиною майже будь-якого туру. Рациональне розташування екскурсійних об'єктів від агрооселі дає можливість заохотити якомога більше туристів» [10].

Анімаційні послуги, в основу яких входить саме «проживання в сільській місцевості, користуються не меншою популярністю серед туристів. Розробляють такі послуги, як правило, самі ж туристи разом із власниками агросадиб. Неабиякою популярністю користуються такі послуги, як «участь у доїнні корів» чи «приготуванні їжі». Найпопулярнішими розвагами цієї категорії є риболовля, полювання, катання на конях, збирання ягід, грибів тощо. Ця категорія є найменш витратною для виробництв сільського туризму, тому такі послуги надають практично всі агрооселі.

До третьої групи анімаційних послуг, як правило, входять форми театралізованих національних світ, які заздалегідь будуть включатися в тур. Популярністю користуються козацькі турніри та театралізовані ярмарки.

Театралізовані вистави можуть не тільки зустрічати і проводити туристів, а і супроводжувати їх протягом усього туру.

Четверта група анімаційних послуг поки що замало розроблена підприємствами сільського туризму. Спортивні змагання, фестивалі, школи спортивного туризму на базі підприємств сільського туризму можуть залучити новий для цього виду туризму сектор споживачів - молодь. Цікавою є практика застосування анімаційних елементів змагань пішогодного, лижного, велосипедного, водного туризму та особливо тих, що не потребують спеціальної підготовки як з боку організаторів так і з боку учасників» [8].

Використання анімаційних послуг може стати важливим чинником розвитку сільського зеленого туризму в Україні саме завдяки розробці конкурентної стратегії підприємства сільського зеленого туризму, в тому числі і розвитку спортивних послуг. Слід зазначити, що такі заходи не вимагають великих затрат. Звичайно, на такі заходи, їх організацію та суддівство повинні запрошуватися професіонали.

Таким чином, «застосування анімаційних послуг при розробці конкурентної стратегії підприємства сільського туризму може стати важливим чинником розвитку сільського туризму в Україні, зокрема застосування анімаційних спортивних послуг в регіонах, що потребують підвищення атрактивності для споживача. Важливо, що такі заходи не вимагають великих затрат, хоча бажано, щоб до їх організації взагалі та суддівства зокрема запрошувались професіонали. Як правило, додаткові витрати на оплату їх праці примножують загальну вартість туру тільки на 3-6%. За таких умов можна легко привернути увагу потенційних підприємств та відпочиваючих.

Анімація повинна бути забезпеченою кадровими та матеріальними ресурсами, а також чітко спланованою та регламентованою. Найважливішою рекреаційною функцією туристичної анімації є задоволення потреб туриста - його позитивні емоції та гарний настрій.

Сучасні анімаційні технології у сфері сільського туризму є невід'ємною складовою культурно-дозвільної діяльності молоді під час

туристичної подорожі. Для молоді в агротуризмі створюються анімаційні туристичні маршрути - цільові туристичні поїздки заради однієї анімаційної програми або безперервний анімаційний процес, розгорнутий у просторі у формі подорожі. В рамках анімаційної технології в сільському туризмі організуються культурно-пізнавальні, тематичні, фольклорні, літературні, музичні, наукові, фестивальні, карнавальні та спортивні анімаційні програми» [11].

Туристська «анімація – найважливіша частина сукупної діяльності на туристському підприємстві (у готелі, ресторані, на теплоході тощо. буд.), оскільки є складовою туристського продукту і висловлює високий рівень професіоналізму аніматора (анімаційної служби) і персоналу туристського комплексу загалом.

У зв'язку з цим анімаційна діяльність, як і будь-яка інша діяльність на туристському підприємстві, має бути запланованою, чітко регламентованою та організаційно керованою діяльністю, забезпеченою матеріальними, фінансовими та кадровими ресурсами.

Як відомо, під технологією при перекладі з грецької (*techne*) розуміють мистецтво, майстерність, уміння; певну сукупність дій, вкладених у досягнення поставленої мети, і які призводять до гарантованого отримання результату.

Під технологією анімаційної діяльності слід розуміти набір прийомів праці аніматора, організацію цієї праці, використання інструментів та пристроїв для створення анімаційних програм.

Технологія створення та реалізації анімаційних програм як система складається з кількох взаємозалежних підсистем:

- організаційна підсистема – організація спільної діяльності анімаційної команди, економічного, технічного, рекламного відділів;
- інструкторсько-методична підсистема – створення та переробка сценаріїв заходів, розробка текстів екскурсій, підбір спортивних ігор та

змагань, складання маршрутів походів з подальшим виробленням методичних рекомендацій на основі узагальнення досвіду;

- режисерська підсистема – розподіл ролей, план репетицій, постановка;

- технічна підсистема – підготовка майданчика (сцени) для анімаційних заходів, реквізиту, декорацій, освітлення, музичного супроводу, костюмів та ін» [11].

Усі підсистеми взаємопов'язані, взаємодіють між собою, й у сукупності є цілісну систему, що є основою функціонування анімаційної служби.

«Анімаційна діяльність – це реальний і особливий світ із властивими йому правилами дії. Ці дії роблять професіонали для того, щоб включити в процес їх здійснення якомога більше людей. Тут є свої специфічні закономірності функціонування анімаційної діяльності.

Технологічний процес створення анімаційних програм включає такі елементи:

- об'єкт діяльності: населення, відвідувачі (колективи людей та окремі особи), що обслуговується;

- суб'єкт діяльності: керівники, спеціалісти анімаційної служби;

- власне анімаційна діяльність (процес впливу суб'єкта на суб'єкт) із усіма її компонентами.

Загалом роботу з підготовки та проведення анімаційної програми можна розділити на кілька етапів.

Перший етап - підготовчий, що включає:

- аналіз пропонувананих анімаційних програм;
- визначення цілей та завдань;
- вибір місця та часу проведення програми;
- проектування анімаційної програми з урахуванням вікових, етнічних та інших особливостей споживачів цієї послуги;

- створення та підбір сценаріїв анімаційних заходів, включених до програми;

- складання кошторису витрат та проведення програми;
- підбір творчих колективів та розподіл обов'язків усередині анімаційних команд;
- технічну підготовку (підбір матеріальних посібників, закупівлю інвентарю, виготовлення декорацій, костюмів, реквізиту);
- встановлення звукової та світлової апаратури, інших технічних засобів, оформлення сцени, виготовлення фонограм тощо;
- проведення репетицій, навчання правил ігор та ін.» [12].

Необхідно знати, що у свою чергу проектування будь-якої культурно-дозвільної анімаційної програми також включає кілька етапів. Зокрема, Т.І. Гальперіна у навчальному посібнику «Режисура культурно-дозвільних програм у роботі менеджера туристичної анімації» називає такі:

- «драматургічний задум, який виступає концепцією програми
- сценарний задум, який є задумане автором побудова програми, що включає розробку основної думки та елементи творчого процесу її втілення (визначення теми та ідеї, форми та зміст, накопичення та відбір матеріалів, пошук сюжетного ходу, образної виразності, роботу над композицією).

- розробка та оформлення сценарію» [17, с. 33-59].

«Другий етап - організаційний, протягом якого:

- проведення рекламної кампанії намічених анімаційних заходів;
- запис на анімаційні програми та збирання заявок.

Третій етап – змістовний (етап проведення анімаційної програми). На цьому етапі необхідно поєднати зусилля всіх задіяних аніматорів та вирішити поставлені завдання.

Четвертий етап - заключний, під час якого відбувається:

- аналіз проведеної програми;
- анкетування споживачів із наступним аналізом;
- робота над удосконаленням програми.

Дуже важливо виробити свій фірмовий стиль, який сприймається як гарантія якості анімаційних програм. При цьому необхідно враховувати основні напрямки діяльності, сегменти ринку, для яких призначені програми, що розробляються, рекламні засоби, а також переваги або особливості цих програм.

Для того щоб анімаційні програми були дійсно цікавими, необхідно їх правильно організувати. Організаторська діяльність передбачає наявність у фахівців уміння розподілити роботу, персонально визначити обов'язки, правничий та відповідальність, встановлювати час виконання, розробляти систему контролю над виконанням прийнятих рішень, вести справи те щоб бачити і вирішувати корінні питання у перспективі. Організація покликана забезпечувати оптимальну взаємодію всієї анімаційної команди, тобто узгодженість, підпорядкування та координацію всіх її структурних елементів. Організація анімаційної діяльності як складова частина технологічного процесу вимагає суворого дотримання повної професійної самостійності всіх фахівців та одночасно всебічного розвитку їхньої активності та ініціативи в рамках конкретних завдань своїх структурних підрозділів» [13].

Таким чином, особливості впровадження сучасних технологій «соціокультурної діяльності в молодіжний сільський туризм насамперед визначаються специфічністю цих двох феноменів. Неодмінно слід враховувати «соціально-психологічні особливості молоді як споживача туристичних послуг та в той же час мати чітке уявлення про особливості організації агротуризму.

Для найбільш ефективного досягнення мети сучасними виробниками туристських послуг в агротуризмі застосовуються інноваційні технології, в які входять музеєфікація старовинних садиб, селянських будинків і пам'яток. У сільському туризмі широко застосовуються також сучасні інформаційні технології, які безпосередньо пов'язані з комп'ютеризацією процесу надання послуг в туризмі (електронні каталоги і квитки, онлайн-бронювання номерів та екскурсій, вивчення турів і комплексу послуг, що надаються в Інтернет-

джерелах тощо). Також в організації молодіжного дозвілля сільського туризму широко застосовуються культурозберігання, автентичні та анімаційні технології» [9].

Отже, анімаційні послуги при наявності готової інфраструктури відпочинку і розваг не вимагають занадто великих витрат, проте приносять економічний ефект — задоволений клієнт завжди повертається. У зв'язку з цим постає нагальне питання необхідності підготовки спеціалістів-аніматорів, покликаних внести елементи новизни в обслуговування гостей, підвищити престиж засобів розміщення, що в значній мірі сприятиме розвитку індустрії сільського туризму в Україні.

2.2. Особливості використання анімаційних технологій у зеленому (екологічному) туризмі

Зелений сільський туризм – це «рекреаційні подорожі в сільську місцевість як реакція на тисняви та перенаселеність у містах. Це також один з видів малого бізнесу, який піднімає роль краєзнавства, створює життєве середовище, що наближене до природи.

Сільський зелений туризм – явище багатостороннє. Один з його аспектів (враховуючи сучасний стан соціально-економічного розвитку країни) – соціальний. Тому сільський зелений туризм слід розглядати як один з засобів диверсифікації джерел прибутків сільського населення, як компонент комплексного розвитку сільських територій та сільської інфраструктури, а також як один з факторів стратегії подолання бідності в сільській місцевості. Саме тому в країнах, що розвиваються, сільський зелений туризм активно підтримується та заохочується державою, доступ до діяльності в цій сфері максимально спрощений. Суб'єкти, які надають послуги в цій сфері, отримують усілякі преференції, у т.ч. і податкові.

Другий аспект міститься в отриманні додаткових можливостей для популяризації української культури, розповсюдження знань та інформації

про історичні, природні, етнографічні особливості України, яка є основою для визнання зеленого туризму суспільно цінною та корисною сферою відносин, яка заслуговує на всебічну підтримку з боку держави» [14].

Звичайно, не кожна сільська оселя відповідає високим запитам вибагливих "дітей міської цивілізації". Однак, щоб вона стала цікавою для туристів, недостатньо переобладнати її на вишуканий міні-готель.

Є різні «сегменти споживачів послуг сільського туризму, і кожен господар також керується власними фінансовими можливостями й дизайнерським світоглядом. Завдяки цьому існує ціле розмаїття сільських осель, і саме це розмаїття є важливою додатковою перевагою для тих "традиційних" туристів, які шукають для себе щораз нових вражень. Тим не менше, існують обов'язкові архітектурно-естетичні й санітарно-гігієнічні вимоги, яких бажано дотримуватися кожному власнику агрооселі. Так само, як "візиткою" будь-якого готелю є яскравість та привабливість його вивіски, логотипу й багатство чи оригінальність декору входу до будівлі, так і в агрооселі "візиткою" виступає її брама та обійстя.

Якщо вона оформлена в традиційному українському стилі (має карпатський чи поліський гонтовий дашок й різьблення чи подільсько-наддніпрянські мотиви декору), якщо поряд із входом на обійстя росте кущ калини чи кілька мальв — це створює в туриста естетичне замилювання й показує високий рівень та автентичність сервісу в цій оселі» [6].

Надзвичайно важливе значення має благоустрій обійстя агросадиби. Його варто розмежувати на два функціональні сектори: господарський та рекреаційний. «Парадний (рекреаційний) двір агросадиби варто декорувати малими архітектурними формами: лавицями в затінку бузкових кущів, старим "чумацьким" возом, доверху навантаженим опецькуватими гарбузами чи старожитніми сільськими елементами (коси, вила, пара кошиків тощо), імпровізованою криничкою, клумбами та акуратно підсипаними доріжками серед зелені, декоративним дощатим навісом для просушки сіна тощо.

Не менш важливе значення має сервісне облаштування номерів агросадиби. За прийнятими у сільському зеленому туризмі нормами, номерний фонд повинен нараховувати до 4-5 гостьових номерів. Більша кількість номерів перетворює агрооселю на звичайний придорожній мотель чи курортний пансіонат. А за умови їх повного заповнення цілковито втрачається атмосфера родинного сільського відпочинку, якому не заважає ніхто сторонній.

Важливо передбачити для гостей вихід з кімнати на балкон-терасу для відпочинку на свіжому повітрі. Варто так продумати композицію гостьових номерів, щоб їхні вікна виходили на парадний двір обійстя чи в сад, але аж ніяк не на господарський двір з незвичними звуками й різкими запахами, які дратують міського мешканця» [10].

Для поліпшення умов сервісу можна передбачити розміщення на другому поверсі окремого гігієнічного вузла (навіть двох). Адже переважна більшість «клієнтів вимагає користування індивідуальним туалетом і душем, а не ділити їх з господарями оселі чи малознайомі сусідами на поверсі. Для об'єктивного калькулювання затрат тієї чи іншої гостьової родини на воду, витрат на електроенергію, на другому поверсі можна встановити автономні лічильники.

Неабияке значення для споживачів послуг сільського зеленого туризму має облаштування їхніх номерів. Воно має поєднувати елементи звичного для міських мешканців комфорту з невимушеною сільською естетикою інтер'єру. Поряд зі звукоізоляційними вікнами, світильниками, дзеркалами, набором сучасної побутової техніки, м'яких крісел і зручних шаф для зберігання одягу й особистих речей гостей у їхніх кімнатах мають бути присутні якісь предмети старовини, що підкреслять атмосферу саме сільського відпочинку (старий настінний годинник, образи в рушниках, «гора-пірамідка», вишивані подушки на широких ліжках тощо).

Високо комфортні гостьові номери мають бути обладнаними системами вентиляції й регульованого опалення» [15].

Фантазія дизайну «інтер'єру спального номера не повинна обмежуватися лише функціонально необхідними речами. Цілковито несподіваною для клієнтів оригінальною прикрасою світлиці може стати, скажімо, колекція полив'яних дзбанків на триярусних підвісних поличках, солом'яний дідух в одному з її кутів, або взагалі вмурований у стіну фасад класичної розмальованої української печі-мазанки, яка взимку може виконувати функцію каміна, а влітку служити основним декоративним фоном сільського гостьового номеру.

Ідеальними для забезпечення додаткового комфорту гостей елементами агрооселі є лазня та літня альтанка з мангалом для бенкетів на свіжому повітрі» [5].

Отже, можемо дійти висновку, що турист, підійшовши до воріт Вашої садиби, одразу ж зробить собі відповідні висновки. Якщо йому не сподобався загальний зовнішній вигляд будинку, подвір'я, саду чи городу, то ніщо не перешкоджатиме йому знайти іншу, більш привабливу садибу. Успіх господаря, що має «намір приймати та обслуговувати гостей в межах своєї садиби, залежить від її впорядкованості. Докорінні зміни в облаштуванні й оздобленні садиби для зручного прийому та обслуговування гостей потребують значних коштів і часу, що в наших умовах не завжди знаходяться, тому головним в діях господаря повинне бути адаптування того, що він вже має.

Сьогодні туристичний бізнес широко охоплює всі регіони України і є складовою їх економіки. Проте для одних він носить локальний характер, а для інших – має не тільки національне, але й міжнародне значення. До структури українського туризму близько 43% належить відпочинку та лікуванню на курортах, і лише 9%-це сільський, мисливський та інші спеціалізовані види туризму.

Складовою частиною сільського зеленого продукту є:

– туристичні атракції місцевості (пам'ятники, цікаві архітектурні об'єкти, музеї, а також сільські жителі – їхня культура та звичаї);

- інфраструктура місцевості (гастрономічна база – ресторани, кафе; транспорт – таксі, автобуси, оренда автомобілів);
- доступність місцевості (кількість транспорту, дороги, аеропорти й порти, залізниця);
- імідж місцевості, що істотно впливає на підсвідоме бажання відвідати саме її;
- ціна, що залежить від безлічі факторів» [16].

Будь-яка система – виробнича, освітня й т.д., включаючи й сільський зелений туризм, базуються на принципах, які відображають її найбільш істотні риси. Основними «принципами сільського зеленого туризму є:

- діалектичний – дозволяє обґрунтувати взаємодію різноманітних факторів сільського зеленого туризму, як причинно-наслідкові відносини й зв'язки, які відображають реальну дійсність;
- системний – передбачає розгляд сільського туризму як систему яка має певну структуру, взаємозв'язок і відносини різних елементів;
- історичний – сільський зелений туризм розглядається як напрямок рекреаційної діяльності, що розвивається в конкретних історичних умовах;
- пізнавальний – цей принцип сільський туризм пов'язаний із загальнопізнавальною теорією пізнання, загальною методологічною базою для багатьох наук.

Територіальна організація сільського туризму – це система просторового взаємо–розташування сільських населених пунктів, що надають агрорекреаційні послуги, по відношенню один до одного, а також щодо містцентрів генерування споживачів агротуристичних послуг, сформованої транспортної інфраструктури території та об'єктів природної й етнокультурної спадщини регіону.

Територіальні особливості ринку послуг сільського туризму тісно пов'язані з територіальним розміщенням населення, тобто його розселенням.

Існують два типи розселення: компактне та дисперсне. Компактний тип розселення являє собою щільну мережу поселень, пов'язаних між собою

системою шляхів, інфраструктурою, транспортом. Для дисперсного типу характерне існування невеличких поселень, які знаходяться на значній відстані одне від одного, і взаємодія між ними ускладнена» [17].

Мережа сільського розселення представлена кількома типами поселень - селами, хуторами, слободами, станціями, лісництвами. «Проміжною формою між сільським поселенням і містом є селище міського типу.

Кожен типологічний підхід враховує основні елементи мережі розселення, а саме: територію та історію формування села, його населення в комплексі з сучасними економічними функціями поселень, планування їх забудови.

Типологія поселень за розташуванням на місцевості передбачає їхнє групування щодо селитебної території, представленої головними компонентами природи або її складовими: рельєфу, річкової сітки, озер, боліт, лісових масивів тощо. Окремо можна виділити підтипи топографічного розташування, особливо у гірських районах – прирічкове, схилоче і гребеневе.

Територія сільського поселення як певна площа визначається різнобічно:

– власне територія села, як частина земної поверхні, обмежена житловою забудовою та присадибними земельними ділянками, закладами соціальної інфраструктури, адміністративним центром та виробничогосподарськими об'єктами (фабриками, заводами, фермами, майстернями, підсобними цехами тощо) без земель сільськогосподарського призначення та об'єктів, розташованих поза межами основної забудови;

– господарська територія сільського поселення, що складається з площі населеного пункту, площі сільськогосподарських угідь та зайнятої лісами, лісосмугами, водоймищами, річками, ярами тощо, які використовуються мешканцями даного поселення на правах приватної, комунальної чи державної власності;

– адміністративна територія сільського поселення (поселень, об'єднаних в територіальну громаду) – територія, на яку поширюються управлінські впливи органів місцевого самоврядування, утворених сільською територіальною громадою.

Вона може значно перевищувати площу власне сільського поселення, включати кілька сільських поселень, об'єднаних у спільну територіальну громаду, і є одночасно адміністративно– територіальною категорією, що традиційно перебрала назву представницького органу місцевого самоврядування села – сільська рада» [18].

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА АНІМАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВА ЗЕЛЕНОГО (ЕКОЛОГІЧНОГО) ТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ)

3.1. Загальна характеристика та програма анімаційного заходу

Технологічні основи надання послуг «сільського зеленого туризму – це певний уніфікований стандартний пакет послуг, яким має надію скористатися турист під час перебування на відпочинку в агрооселі. Загалом, перелік цих послуг і їх якість можуть бути доволі різноманітними. Однак, стандартний набір головних послуг (розміщення, харчування, побутові зручності тощо) завжди повинні надаватися у певній послідовності. Ця послідовність затрат часу й зусиль на обслуговування одного гостя отримала назву "гостьовий цикл".

Гостьовий цикл сільського зеленого туризму – це процес рекреаційного обслуговування гостя від часу його прибуття в агрооселю до остаточного виїзду з неї, гостьовий цикл сервісного обслуговування гостя агрооселі складається з тісно пов'язаних між собою окремих блоків взаємодії між господарем оселі та його гостем. Для чіткішого усвідомлення господарем послідовності його дій під час відвідин оселі туристом відобразимо гостьовий цикл їхньої взаємодії у формі технологічної схеми. Вона складається з дев'яти основних послідовних технологічних фаз обслуговування.

Перша фаза гостьового циклу розпочинається ще задовго до прибуття гостей в агрооселю. У сучасній індустрії гостинності гостьовий цикл відраховується з моменту першого спілкування власника агрооселі з потенційним клієнтом щодо можливості попереднього замовлення його послуг» [20].

Проте, у випадку, якщо у власника сформувалося певне визначене коло «постійних клієнтів, коректною з його боку є спроба першим ненав'язливо нагадувати про свій сервіс, ділитися з постійними клієнтами останніми новинами й запрошувати на відпочинок, скажімо, на початок грибного чи мисливського сезону, збору лікарських трав, отримання першого літнього квіткового (липового, гречаного) меду, заготівлі лісових чи садових ягід та плодів, урочистих релігійних святкувань тощо.

Попереднє спілкування, здебільшого, завершується необхідною стартовою передумовою офіційного початку гостьового циклу — внесенням господарем заявки клієнта у свій особистий журнал календарного бронювання відпочинкових номерів агрооселі» [21].

Отже, власник агрооселі повинен вести календарний журнал бронювання та обліку клієнтів. Цей журнал потрібен для раціонального розподілу в часі затрат зусиль і ресурсів на створення турпродукту, прогнозування і планування обсягів гостьової завантаженості агрооселі, руху готівкових коштів тощо.

У випадку, якщо «попит перевищує пропозицію, власникові агрооселі доцільно передбачити передоплату при здійсненні бронювання місць. Така передоплата є гарантією заповнюваності фонду розміщення агросадиби у відповідний період. В умовах невисокого попиту вимагати передоплату необов'язково, оскільки це певною мірою психологічно ускладнює процес, спілкування та замовлення послуг. З метою розкріпачення права споживача на вільний вибір доречно практикувати таку схему – "приїдете, побачите, якщо Вам у нас сподобається, – оплачуєте й поселяєтесь. Якщо ж ні, ми порекомендуємо Вам ліпші агрооселі наших сусідів".

I. Перша фаза гостьового циклу завершується узгодженням між сторонами всіх основних аспектів майбутнього перебування в агрооселі, рівня та вартості сервісу.

II. Друга фаза гостьового циклу сільського зеленого туризму пов'язана з остаточною підготовкою агрооселі до приймання гостей. Напередодні їх

приїзду господарстві доцільно ще раз по телефону підтвердити факт їхнього заїзду, оскільки різні обставини приватного характеру можуть затримати виїзд гостей на один чи кілька днів» [23].

Відтак, варто особливо ретельно приготуватися до зустрічі гостей. Адже в їхній пам'яті, як стверджують «психологи, найяскравіше відображається перше враження від агрооселі та епізод проведів гостей (якщо така традиція практикується). Зрозуміло, що в переддень населення відбувається санітарне прибирання гостьових кімнат й обійстя. Важливою складовою гостьового сервісу сільського зеленого туризму є прагнення господаря вже з першої хвилини чимось приємно здивувати й потішити гостей.

III. Третя фаза гостьового циклу полягає в організації трансферу – тобто зустрічі й доведення гостей з вокзалу в агрооселю. Це дуже важливий елемент сервісу, оскільки від того, з яким настроєм гість потрапляє в агрооселю, залежить його подальше сприйняття відпочинку та розваг.

Господарю агрооселі варто пам'ятати важливу аксіому гостьового бізнесу: надто втомлений чи роздратований гість – це втрачені кошти за невикористані ним додаткові послуги. Тож навіть якщо гості прибувають власним транспортом, господареві треба подбати, щоб був забезпечений доїзд без жодних ускладнень (враховувати незнання ними місцевості).

IV. Четверта фаза гостьового циклу полягає в організації поселення гостей. Цю технологічну фазу господарю треба продумати так, щоб вона відбувалася на рівні загальноприйнятних готельних стандартів якості, відтак відрізнялася від них якомога більшим сільським колоритом. З цією метою можна давати гостям у користування вишиті рушники, колоритне домашнє взуття, домашні довгополі сорочки після душу чи лазні, нові подушки, ароматичні сушені трави тощо. У цій фазі здійснюється попередня оплата за проживання й наперед обумовлені супутні послуги.

V. П'ята фаза гостьового циклу – одна з найвідповідальніших для господаря агрооселі. Вона полягає в організації зустрічі та частування гостей.

Від того, наскільки вдало відбудеться налагодження психологічного контакту між гостями й газдами, залежить, наскільки охоче гості матимуть потребу в подальшому спілкуванні з сільською родиною, наскільки комфортно та "подомашньому" почуватимуться, та зрештою, чи захочуть вони ще раз приїхати до таких газдів. Отже, ця фаза відіграє важливі гастрономічну, адаптаційну та комунікаційну функції. Чим швидше гостям стане комфортно та затишно в агрооселі, то більші шанси на те, що ці зворушені вдячні відвідувачі стануть постійними клієнтами такої агрооселі, тобто надійним джерелом прибутків для її господаря.

VI. Шоста фаза гостьового циклу відіграє рекламно-інформаційну функцію. Вона зводиться до інформування гостей про потенційні можливості господарств, щодо організації їхнього дозвілля. На цьому етапі господареві важливо виявити смаки й уподобання його гостей, їхні мрії, сподівання та побажання.

Вмілий організатор і співрозмовник здатен залучити своїх гостей навіть до посильної фізичної праці у своєму присадибному господарстві. Важливо розкрити гостям принади відвідин тих чи інших урочищ, романтику тієї чи іншої роботи тощо. Кінні прогулянки, нічний випас коней на оболоні за річкою, досвітнє рибальство, заготівля власноруч у саду яблук, груш, а в лісі – грибів, суниць, малини, – цими принадами агротуриста здатен привабити пересічний господар агрооселі.

VII. Сьома фаза гостьового циклу займає весь період проживання гостей в агрооселі. Основну мету, яку повинен ставити перед собою господар упродовж усього перебування в ній гостей, – не дати їм занудьгувати чи "втомитися", тобто втратити яскравість сприйняття відпочинку на селі, їм потрібно пропонувати якісь цікаві для них справи та розважати у вільний час. Анімаційна складова відпочинку на селі — це одна з головних конкурентних переваг сільського зеленого туризму перед іншими видами туризму. Відпочинок в господарській оселі, в ідеалі, має бути насичений не менш

різноманітною анімаційною програмою, ніж відпочинок в курортному будинку відпочинку чи санаторії.

Український народ володіє колоритними традиціями народних святкувань релігійно-обрядового календарного циклу. І хранителями цих священних традицій є, насамперед, українські селяни. І залучення у ці святкові обрядодійства туристів з міст – чи не головна місія організаторів сільського зеленого туризму.

VIII. Восьма фаза гостьового циклу зводиться до організації "родинного" прощання з гостям перефразовуючи народну приказку, треба наголосити на такій аксіомі гостьового бізнесу: щиро й гречно прощаючись відвідувачами — очікуй невдовзі знову їх у гості» [25].

З іншого боку, байдужість власників оселі до клопотів своїх клієнтів, пов'язаних з виїздом чи навіть показне прагнення якнайскоріше їх спекатися (бо ж очікується заїзд нових клієнтів), у більшості випадків обертається для таких власників агрооселі образою з боку гостей і втратою цих клієнтів назавжди.

У «готелі подібні клопоти входять у коло посадових обов'язків консьєржа, а в агрооселі ними повинні опікуватися особисто господарі. Передоручення піклування про гостей – прояв неповаги до гостей.

Атмосфера домашнього затишку й сентиментальний жаль від прощання з сільською оселею та її задушевними господарями надовго залишаться у пам'яті туристів за умови організації традиційних для української куль тури проведів-частування гостей перед далекою зворотнього дорогою додому. Додаткові затрати господарів на організацію такого частування – це своєрідні інвестиції в майбутнє свого бізнесу, адже згодом вони окупляться фінансове під час чергового візиту цих же клієнтів чи, можливо, відвідин їхніх знайомих, приваблених заходи» [26].

IX. Завершальною, дев'ятою фазою гостьового циклу є процедура прощання й трансферу гостей на вокзал. «Введення її у практику сільської гостинності стимулюватиме у туристів прагнення знову відвідати цю оселю

власне не так завдяки комфортності й анімаційності відпочинку, як завдяки особистим якостям господарів і їх індивідуального душевного підходу до справи. забезпечення особливої аури цього відпочинку.

Перед зворотним трансфером на вокзал господар агрооселі має особисто подбати про те, щоб на руках від'їжджаючих були заздалегідь придбані квитки на потяг чи автобус міжміського сполучення.

Перспективи розвитку сільського туризму у Карпатах є сприятливими з огляду на наявність значних ресурсів. До того ж, карпатське село славиться своєю щедрістю та гостинністю, різними звичаями, фольклором, багатством природи, мальовничими ландшафтами тощо. Це вабить не тільки вітчизняних, але й іноземних туристів.

Проте, на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях необхідна належна підтримка розвитку даного виду туризму. Стратегії розвитку сільського туризму вимагають чіткого планування на рівні районів та окремих сільських громад. Необхідно підготувати стратегічний план розвитку сільського туризму. План дій повинен охоплювати певний період і включати загальне стратегічне бачення, позиціонування, стратегію розподілу, вимоги до надання послуг, програму просування» [27].

У регіоні триває скорочення чисельності працюючих у сільськогосподарських підприємствах. Відбувається переміщення найбільш активної частини населення — молоді — у міста.

До останнього часу «масовий виїзд молоді з села був спричинений незадоволенням працею, житлово-побутовими умовами, недостатнім матеріальним стимулюванням.

Для виправлення цього становища в законі про пріоритетний розвиток села передбачено здійснювати заходи для закріплення молоді на селі, формування належної соціальної інфраструктури села, створення нормальних житлово-комунальних умов, умов відпочинку, які б відповідали сучасним стандартам якості життя.

Реалізація плану розвитку сільського туризму неможлива без вирішення проблем суміжних галузей — агропромислової (забезпечення екологічно безпечною харчовою продукцією не тільки населення, але й потенційно-численних туристів), комунальної наведення елементарного санітарного порядку в містах (безперебійне забезпечення роботи водопроводів, каналізації, електромережі тощо), транспортної» [28].

Економічність сільського туризму проявляється в можливості вирішення проблеми зайнятості як сільського, так і міського населення, тому що сільські мешканці особливо в осінньо-зимовий період не зайняті на сільськогосподарських роботах, а міські мешканці не відмовляються попрацювати в полі, на виноградниках і т. д.

Так як регіон є «прикордонним, важливим є розвиток прикордонного сільського туризму. У цій формі співробітництва часто відображаються історичні контакти, які мали місце в минулому господарської діяльності, національні та інші фактори, які сприяють транскордонній взаємодії.

Прикордонні регіони мають переваги у вирішенні проблем раціонального використання природних і трудових ресурсів, прискореного освоєння прогресивних виробництв і технологій, поліпшення якості продукції, розширення можливостей оновлення основних фондів і асортименту продукції, що виробляється, у вирішенні екологічних питань тощо.

Перспектива розвитку сільського туризму у Карпатах є значною і вона може бути реалізована в таких напрямках:

— аналіз ринку сільського туризму з метою визначення кола потенційних клієнтів. На сьогодні важливо провести ряд ефективних заходів як по залученню традиційного контингенту відпочиваючих, так і закордонних;

— оцінка характеру і масштабів конкуренції зі сторони інших регіонів та країн в сфері розвитку сільського туризму;

- розширення кола міжнародних зв'язків для надання необхідної та ефективної інформації стосовно сільського туризму;
- розвиток дорожньо-транспортної інфраструктури;
- вирішення питань щодо збільшення пропускної спроможності переходів на кордонах, координацію дій між органами влади прикордонних адміністративних одиниць в питаннях природоохоронних заходів;
- розробка пілотних проектів, які дадуть змогу наочно продемонструвати користь від сільського туризму;
- активізувати створення гостинних дворів та формування реклами про них;
- проведення уніфікованої категоризації відпочинкових осель;
- застосування комп'ютерної системи резервування місць;
- здійснювати архітектурно-ландшафтну реконструкція об'єктів туризму;
- будівництво соціально-культурних закладів в стилі та традиціях відповідних територій;
- впорядкувати і розвивати фітосанаторну привабливість сіл, міст для екотуристів;
- розширювати спектр послуг в сільському туризмі;
- використовувати альтернативний транспорт: декоративні кінні повозки для перевезення туристів на короткі відстані, прокат велосипедів та веломобілів;
- регулярно проводити тренінги для господарів агроосель та сільських працівників, задіяних в агротуристичному сервісі;
- розробляти анімаційні програми для збільшення тривалості перебування відпочиваючих у сільських оселях;
- створювати інформаційні центри, які б займалися збором і оперативним поновленням інформації про власників агроосель, стан їх наповненості, кон'юнктуру ринку, атракційні місця та інше;

- відновлювати традиції селян щодо побуту, приготування смачних страв та вишуканого сервісу туристам;
- регулярно проводити сільські вечорниці, забави для залучення до них туристів;
- проводити районні конкурси на кращий гостинний двір, побутовий сервіс та культурні розваги для туристів;
- формувати нові маршрути по визначних місцях, архітектурних та культових спорудах і т.д.;
- створити та постійно поновлювати веб-сторінку регіону на терені сільського туризму» [3].

Для того, щоб «підвищити привабливість сільського туризму у Карпатах, необхідно приділити значну увагу підвищенню якості послуг, модернізувати та реконструювати об'єкти розміщення, а також залучати інвестиції в діяльність агросадиб.

Для подальшого чіткішого визначення й структуризації критеріїв, за допомогою яких можна було б відрізнити сільський туризм від усіх інших та сегментувати його за формами організації сільського дозвілля, необхідно законодавчо закріпити низку вимог до сільського житла та до його власника, який надає послуги з сільського туризму.

Водночас, для того, щоб сільський туризм набув у регіоні помітного розвитку, сільські громади повинні подбати не тільки про гостинність і підвищення якості послуг, але й про впорядкування смітників, вигрібних ям, вбиралень, доріг, гірських потічків та інше.

Важливим є проведення семінарів і тренінгів із основ організації агротуристичного бізнесу» [28]. Тематика тренінгів повинна орієнтуватися на регіональні особливості та включати такі напрямки:

- «правові та фінансово-економічні аспекти організації агротуристичного бізнесу;
- механізм створення і просування агротуристичного продукту на ринок послуг, роль реклами в розвитку агротуристичного бізнесу;

- основи маркетингу сільського туризму;
- місце і роль сільської громади в розвитку сільського туризму;
- гостинність і організація розміщення та харчування сільських туристів;
- основи краєзнавчо-пошукової роботи;
- роль народних промислів у розвитку та організації сільського туризму;
- екологічні та соціальні «правила поведінки» для виробників і споживачів сільського туристичного продукту;
- практичні заняття з організації активного відпочинку сільських туристів (піші, водні, велосипедні, кінні, лижні походи і прогулянки, збирання грибів, дикорослих ягід і лікарських рослин, вудіння риби, полювання тощо);
- правила безпеки і надання першої невідкладної медичної допомоги під час активного відпочинку» [4].

Таким чином, можна дійти висновку, що в «Карпатському регіоні України існують усі передумови розвитку відпочинку в селі, який можна розглядати як специфічну форму підсобної господарської діяльності у сільському середовищі з використанням природного та культурного потенціалу регіону, або як форму малого підприємництва, що дає можливість певною мірою вирішити проблему зайнятості сільського населення, покращити його добробут, повніше використати природний та історико-культурний потенціал сільської місцевості.

Справа розвитку сільського відпочинку має реальну державну перспективу і сприяє поліпшенню соціально-економічної ситуації сільської місцевості» [29].

Отже, гостьовий цикл складається з 9 фаз, правильне виконання та дотримання яких не залишить байдужим жодного гостя та стимулюватиме в них прагнення ще не один раз відвідати цю оселю і знову відчувати та пережити ті емоції, які їм подарували власники агрооселі.

3.2. Сценарій анімаційного заходу

Зелений туризм в Європі з'явився набагато раніше, ніж в Україні. Для України ж цей вид відпочинку ще зовсім новий і для багатьох незвичний, хоча це зовсім не заважає йому динамічно розвиватися.

Україна – «край унікальної природи, лікувального мікроклімату, самобутнього народного мистецтва і великої історико-культурної спадщини. За наявністю природних рекреаційних ресурсів, які зазнали відносно невеликого антропогенного впливу і добре зберегли рекреаційну здатність, Україна належить до перспективних регіонів світу з розвитку туристично-рекреаційної галузі.

Багата історико-культурна спадщина, озера, річки, ліси з цілющими дикоростучими ягодами та грибами, лікувальні торф'яні грязі, джерельні мінеральні води чотирьох типів, мисливство, рибальство створюють всі необхідні передумови для організації і функціонування сільського туризму. Але дана галузь в Україні лише починає розвиватися. Тому дослідження сучасних тенденцій розвитку зеленого туризму та туристичних ресурсів в Україні є актуальним для нас» [30].

Є «різні сегменти споживачів послуг сільського туризму, і кожен господар також керується власними фінансовими можливостями й дизайнерським світоглядом. Завдяки цьому існує ціле розмаїття сільських осель, і саме це розмаїття є важливою додатковою перевагою для тих "традиційних" туристів, які шукають для себе щораз нових вражень. Тим не менше, існують обов'язкові архітектурно-естетичні й санітарно-гігієнічні вимоги, яких бажано дотримуватися кожному власнику агрооселі. Так само, як "візиткою" будь-якого готелю є яскравість та привабливість його вивіски, логотипу й багатство чи оригінальність декору входу до будівлі, так і в агрооселі "візиткою" виступає її брама та обійстя.

Якщо вона оформлена в традиційному українському стилі (має карпатський чи поліський гонтовий дашок й різьблення чи подільсько-

наддніпрянські мотиви декору), якщо поряд із входом на обійстя росте кущ калини чи кілька мальв — це створює в туриста естетичне замилювання й показує високий рівень та автентичність сервісу в цій оселі» [6].

Надзвичайно важливе значення має благоустрій обійстя агросадиби. Його варто розмежувати на два функціональні сектори: господарський та рекреаційний. Парадний (рекреаційний) двір агросадиби варто декорувати малими архітектурними формами: лавицями в затінку бузкових кущів, старим "чумацьким" возом, доверху навантаженим опецькуватими гарбузами чи старожитніми сільськими елементами (коси, вила, пара кошиків тощо), імпровізованою криничкою, клумбами та акуратно підсипаними доріжками серед зелені, декоративним дощатим навісом для просушки сіна тощо.

Не менш «важливе значення має сервісне облаштування номерів агросадиби. За прийнятими у сільському зеленому туризмі нормами, номерний фонд повинен нараховувати до 4-5 гостьових номерів. Більша кількість номерів перетворює агрооселю на звичайний придорожній мотель чи курортний пансіонат. А за умови їх повного заповнення цілковито втрачається атмосфера родинного сільського відпочинку, якому не заважає ніхто сторонній.

Важливо передбачити для гостей вихід з кімнати на балкон-терасу для відпочинку на свіжому повітрі. Варто так продумати композицію гостьових номерів, щоб їхні вікна виходили на парадний двір обійстя чи в сад, але аж ніяк не на господарський двір з незвичними звуками й різкими запахами, які дратують міського мешканця» [10].

Для поліпшення умов сервісу можна передбачити розміщення на другому поверсі окремого гігієнічного вузла (навіть двох). Адже переважна більшість клієнтів вимагає користування індивідуальним туалетом і душем, а не ділити їх з господарями оселі чи малознайомі сусідами на поверсі. Для об'єктивного калькулювання затрат тієї чи іншої гостьової родини на воду, витрат на електроенергію, на другому поверсі можна встановити автономні лічильники.

Неабияке значення для «споживачів послуг сільського зеленого туризму має облаштування їхніх номерів. Воно має поєднувати елементи звичного для міських мешканців комфорту з невимушеною сільською естетикою інтер'єру. Поряд зі звукоізоляційними вікнами, світильниками, дзеркалами, набором сучасної побутової техніки, м'яких крісел і зручних шаф для зберігання одягу й особистих речей гостей у їхніх кімнатах мають бути присутні якісь предмети старовини, що підкреслять атмосферу саме сільського відпочинку (старий настінний годинник, образи в рушниках, «гора-пірамідка», вишивані подушки на широких ліжках тощо).

Високо комфортні гостьові номери мають бути обладнаними системами вентиляції й регульованого опалення.

Фантазія дизайну інтер'єру спального номера не повинна обмежуватися лише функціонально необхідними речами. Цілковито несподіваною для клієнтів оригінальною прикрасою світлиці може стати, скажімо, колекція полив'яних дзбанків на триярусних підвісних поличках, солом'яний дідух в одному з її кутів, або взагалі вмурований у стіну фасад класичної розмальованої української печі-мазанки, яка взимку може виконувати функцію каміна, а влітку служити основним декоративним фоном сільського гостьового номеру» [34].

«Ідеальними для забезпечення додаткового комфорту гостей елементами агрооселі є лазня та літня альтанка з мангалом для бенкетів на свіжому повітрі» [35].

Отже, можемо дійти висновку, що турист, підійшовши до «воріт Вашої садиби, одразу ж зробить собі відповідні висновки. Якщо йому не сподобався загальний зовнішній вигляд будинку, подвір'я, саду чи городу, то ніщо не перешкоджатиме йому знайти іншу, більш привабливу садибу. Успіх господаря, що має намір приймати та обслуговувати гостей в межах своєї садиби, залежить від її впорядкованості.

Докорінні зміни в облаштуванні й оздобленні садиби для зручного прийому та обслуговування гостей потребують значних коштів і часу, що в

наших умовах не завжди знаходяться, тому головним в діях господаря повинне бути адаптування того, що він вже має

Проект анімаційного заходу

для санаторно-курортного закладу «Черче»

1. **Загальна характеристика заходу:**
 1. Назва: Над Вертепом зірка ясна...
 2. Мета: збереження традицій народно-релігійного змісту, а саме: вертепних обрядових дійств, колядок, віншувань; викликати духовне піднесення.
 3. Вид заходу: пізнавально-розважальний.
 4. Час проведення: 19.00 год., 24.12.2024 р.

5. Місце проведення: санаторно-курортний заклад «Черче», актовa зала.
6. Тривалість: 1 год.05 хв.
7. Склад учасників (цільова аудиторія): відпочивальники.
8. Кількість учасників: колектив «Вертеп».

II. Програма заходу (табл. 31.):

Таблиця 3.1

Програма заходу «Над Вертепом зірка ясна...»

№	Час	Дія
1.	19.00	Оформлена світлиця, по центру стоїть стіл накритий вишитою скатертиною. Коло столу стоять господиня з дочкою, розкладають посуд. На стінах висять два образи, прикрашені рушниками.
2.	19.00 - 19.02	Монолог ведучого
3.	19.02.	В хату заходить господар з сином, обтрушують чоботи
4.	19.02. - 19.06.	Діалог між господарем. Господинею, дочкою та сином
5.	19.06. - 19.07.	Монолог ведучого
6.	19.07. - 19.20.	Слова хлопчика, колядники заходять у хату і співають колядку «Ой, підемо, пане-брате»
7.	19.20. - 19.30.	Розмова колядників з господарями дому
8.	19.30 - 19.35.	Заходять в хату Ірод з охоронцями і ведуть бесіду
9.	19.35 - 19.45	Ірод з охоронцями виходить з хати. Колядники співають колядку «Чи чули, браття, предивну новину»
10	19.45. - 19.47	Монолог Ангела, хлопчика
11	19.47 - 19.49	Заходить в хату Ірод з охоронцями, ведуть розмову
12	19.49 - 19.50	Охоронці виходять. Заходить Козак.
13	19.50 - 19.52	Розмова між Іродом, Козаком, Смертю. Козак убиває Ірода, приходить Чорт і виносить Ірода з хати
14	19.52 - 19.55	пастушки співають колядку «Небо і земля»
15	19.55 - 1 9.59	Учасники вертепу співають колядку «Нова радість

.		стала»
16	19.59 - 20.05.	Монолог Ведучого. Всі гості колядують «Добрий вечір тобі»
.		

III. Сценарій заходу:

Матеріал і декорації: «оформлена світлиця, покуть з образами, на покуті дідух — сніп із прикрасами, стрічками, дерев'яними ложками. 12 обрядових страв з обов'язковими кутею та узваром у керамічному посуді, дерев'яні ложки, на стінах рушники, вишиванки. Гостей зустрічають господар і господиня, їхні діти. Долівка притрушена соломною, сіном, під столом сокира, долото, деталі від саней, возів, ярмо тощо, під скатертиною солома, головка часнику. Колядники-вертепники: Ангел, Пастушки, Ірод, стражники-воїни, Козак, Смерть, Чорт, Хлопчик, дівчатка із дзвониками, Звіздар (береза), Міхоноша. Заносять вертеп, зірку, володимирський тризуб» [39].

ВЕДУЧИЙ: Раді вітати шановних гостей у нас на святі.

«Одне з найвеличніших свят, яким започатковується рік – це Різдво Христове. Пізно ввечері сім'я збирається на першу кутю. До Різдва готувалися заздалегідь, все мало бути готовим на святкування. Господиня прибирала хату, з 12 полін запалювала в печі «новим вогнем» і готувала 12 обрядових страв. Господар порав худобу, обходив господарство. Діти в усьому допомагали матері» [5].

«Ось і вечір.

(Господиня і дочка пораються біля покуття. Господар заходить із дідухом і вітається, ніби вперше їх бачить.)

ГОСПОДАР: Дай, Боже, здоров'я!

ГОСПОДИНЯ: Помагай, Боже! А що несеш?

ГОСПОДАР: Злато, щоб увесь рік ми жили багато. Подякуймо Богові, що нам діждав свята, та щоб гуртом у злагоді діждали наступного Різдва.

ГОСПОДИНЯ: Дякувати Богу.

ГОСПОДАР: А чи все у вас готово?

ДОЧКА: Так, усе. Кутю зварили, узвар і ще багато всього смачного.

ГОСПОДИНЯ: А я тим часом коло столу попорядкую. Покладу сюди часник, сіль і гроші, щоб повтікали нечисті духи та всі були здорові й багаті.

ГОСПОДАР: А я не забув під стіл покласти сокиру, ярмо, сідло та косу, щоби мертві душі жили в спокої і нас не тривожили.

СИН: Матусю, а ми сьогодні з батьком взяли хліба, меду, куті та свічку, обійшли все подвір'я. Тато малював хрестики на чолі у тварин.

ГОСПОДИНЯ: Так. Я теж не забула біля хліва посипати маком, щоб відьми, мак визбируючи, не могли до худоби приступити.

ГОСПОДАР: Ну що ж, ставмо кутю на покуть та будемо вечеряти. (Зачиняє двері.) Господиня ставить миску з кутею та глечик з узваром в сіно на покуть. Господар запалює свічку.

(Господар бере миску з кутею, свічку і тричі обходить стіл за сонцем).

ГОСПОДАР: Будьмо здорові з колядою, з медовою кутею! (Тричі підкидає кутю до стелі: на ягнята та іншу живність, на врожай зернових, на кількість років.)

ВЕДУЧИЙ: У тиші і спокої проходила багата вечеря в родині. Потім діти відносили вечерю своїм рідним, близьким, хрещеним, дідусеві й бабусі.

(А після вечері діти мекали, квоктали, мукали, рикали, мати сипала їм горішки та дрібні гроші. Родина колядувала «Бог предвічний».)

ВЕДУЧИЙ: Наступного дня, 25-го грудня, в день Різдва Христового збиралися гурти колядників із вертепом.

Хлопчик (забігає в хату): Славні колядники у нашому дворі, стоять під вікном і просять дозволу заколядувати, щастя, радості побажати.

(Заходять колядники з вертепом, зіркою. Це Береза, Ангел, пастушки, Ірод, Смерть, Чорт, Козак, Хлопчик, дівчатка із дзвіночками, Козак із тризубом.)» [4].

«КОЛЯДНИКИ: Добрий вечір, пане господарю, дозвольте колядувати, дім звеселяти, Христа прославляти!

Господар, господиня: Колядуйте! (Колядка «Ой, підемо, пане-брате».)

1- й пастушок: Слава Богу, добрі люди,
хай добро між вами буде.
З Вифлиєму ми ідемо,
звістку радісну несемо.

2- й пастушок: Добрі маємо новини
для старого, для дитини.
Весь світ нині звеселився,
бо Син Божий народився,
ясна зірка засвітила
і новину сповістила.

(Колядка «У Вифлиємі новина».)

3- й пастушок. Тихо! Я чую, з вулиці хтось іде! Ой, браття, це цар Ірод з охороною. Ховаймося!

(Пастушки ховаються за ялинку. Входить цар Ірод з охоронцями.)

1- й охоронець: Новина, царю, в царстві є – скінчилось царствіє твоє, бо новий цар у світ прийшов, в серцях людей любов знайшов. Це Богом послане Дитя.

2- й охоронець: Для всіх є символом життя!

ІРОД: Я-цар юдейський і ніколи
Я царювати не дозволю
Нікому в світі, щоб ти знав.
Мені здалось, чи ти сказав?
Свята Дитина народилась?
А може, це тобі наснилось?

1-й охоронець: О, ні!

ІРОД: Тоді увесь мій край,
 Куточок кожний обшукай!
 Візьми побільше вояків.
 І всіх маленьких хлопчаків
 Які сягнули до дволіття,
 Скарай на смерть, зведи зі світу!
 Щоб не минуть оте Дитя,
 Бо не видать і вам життя.

2-й охоронець: Твій наказ святий для нас. Ми виконаємо враз!
 (Ірод з охоронцями виходять. Лунає колядка «Чи чули, браття, предивну новину».)

АНГЕЛ: Станьте, браття, гляньте з хати,
 Що там сталося у дворі?
 Зірка згасла угорі.
 Темно всюди, страшно всюди.
 Гей рятуйте, добрі люди!
 Що за темний дух гуляє
 Зорям світло погашає?

(Заходить Смерть і мовчки стоїть у кутку. Виходить хлопчик у довгій білій сорочці із запаленою свічкою.)

Хлопчик: Нас, діточок маленьких,
 До Ірода від неньки,
 Від батька нас забрали.
 На смерть лиху скарали.

(Хлопчик виходить, загасивши свічку. Знову з'являється Ірод з охоронцем.)

ІРОД: Які для мене є новини?

Охоронець: Твоя жорстокість меж не знає.

О, царю Іроде!
 Віднині твоєї влади не приймаю!
 Мій меч дітей не скривдить, ні!
 А ти горітимеш в огні.

(Охоронець зриває меч, кидає на підлогу. Виходить геть. З'являється Козак к шаблею.)

ІРОД (злякано): Ти що намислив?

КОЗАК: Іроде, тремти! (Піднімає шаблю.)

(Входить Смерть.)

СМЕРТЬ: Твоя влада – це прокляття,
 Ти убив всіх немовляток.
 Ти Христа хотів згубити,
 А за це, проклятий царю,
 Мусиш кров'ю заплатити.

(Смерть б'є косою Ірода, той падає і вмирає.)

(виходить Чорт і тягне мертвого Ірода за собою.)

АНГЕЛ: Смерть, не роби тут більше лиха. Вийди і залиш цей дім, Дай зайти сюди другим... (Смерть виходить, входять пастушки.)

(пастушки співають колядку «Небо і земля».)

Всі разом. Христос ся рождає!

Славіте його! (Тричі.)

(Колядка «Нова радість стала»)» [23].

ВЕДУЧИЙ: пам'ять роду, його звичаї, традиції, обряди – це наш скарб, який передається з покоління в покоління і зачаровує людські душі. Ми маємо зберегти наші українські традиції від забуття і байдужості, відродити в родинах. Дякую.

(Всі гості колядують «Добрий вечір тобі». Господарі винагороджують колядників.)

3.3. Розрахунок вартості проведення анімаційного заходу

Таблиця 3.2

Розрахунок вартості проведення анімаційного заходу санаторно-курортного закладу «Черче».

Перелік найменувань (послуги, реквізит)	Кількість одиниць	Вартість за одиницю	Загальна вартість
Стіл зі скатертиною	1	0,00	0,00
Образи з рушниками (оренда)	2	250,00	500,00
Дідух, набір посуду (оренда)	1	500,00	500,00

Кутя та інші наїдки	1	500,00	500,00
сокира, долото, деталі від саней, возів, ярмо, сіно	1	0,00	0,00
Вертеп (колектив з 20 людей)	1	2500,00	2500,00
Разом:			4000,00

Отже, проведення даної анімаційної програми позитивно вплине на імідж санаторно-курортного закладу «Черче».

Вона може слугувати рекламою для підприємства. Туристи зрозуміють, що відвідавши санаторно-курортного закладу «Черче», вони отримають не тільки стандартні послуги (такі як проживання та харчування), але й зможуть отримати незабутні емоції, які ще надовго залишаться в пам'яті. Також, проведення анімаційної програми буде перевагою, яка буде відрізняти дану санаторно-курортного закладу «Черче» від інших і залучати нових гостей.

ВИСНОВКИ

Отже, проаналізувавши все вищевикладене можна дійти «висновку, що у сучасному світі на зміну звичайним видам відпочинку приходять інші, змістовніші. Туристична мода піднімає на пік масової популярності подорожі у сільську місцевість, де міського туриста скрізь оточує екзотика: аграрні й сільські пейзажі, традиційний селянський спосіб життя, свійські тварини, екологічно чисті продукти тощо. На жаль, даний вид туризму знаходиться лише на початковій стадії розвитку в Україні. Хоча рекреаційний потенціал у нас наявний, провідне місце для розвитку даного виду туризму займає Карпатський регіон. Адже сприяє цьому і географічне положення, і збережені народні традиції, і розвинена транспортна мережа, і неповторна краса природи» [41]. До того ж, даний регіон привабливий для туристів в будь-яку пору року.

Також, можна зробити наступні висновки:

- «сільський туризм здатний підтримувати місцеву культуру заохочуючи місцеві громади до відновлення місцевих і регіональних історичних пам'яток.

- сільський туризм може виступати як основне (важливе) джерело надходження до місцевих бюджетів.

- розвиток сільського туризму буде сприяти зменшенню кількості безробітних, збільшенню доходів селян, розвитку малим поселенням України» [42].

Перспективи розвитку сільського туризму в Карпатах є сприятливими з огляду на наявність значних ресурсів. До того ж, карпатське село славиться своєю щедрістю та гостинністю, різними звичаями, фольклором, багатством природи, мальовничими ландшафтами тощо. Це вабить не тільки вітчизняних, але й іноземних туристів.

Виконавши «поставлені на початку роботи завдання ми дійшли висновку, що основною організаційною відмінністю сільського туризму є те,

що туристичні послуги відвідувачам надають особи різних професій (сільськогосподарські робітники, працівники сфери побутового обслуговування, вчителі тощо), які постійно проживають у сільській місцевості.

Основним суб'єктом туристичної діяльності у забезпеченні відпочинку на селі виступає сільська родина, яка надає туристові житло, забезпечує харчування екологічно чистими продуктами, переважно виробленими у домогосподарстві, допомагає організувати дозвілля, забезпечує безпеку відпочинку тощо. Кожна родина, що працює у сфері сільського туризму є міні-туроператором, оскільки формує власний продукт. Для того, щоб привабити туристів необхідно подбати про змістовне дозвілля відпочиваючих. Господар повинен мати кілька варіантів організації дозвілля відпочиваючих, бути готовим показати своє господарство, розповісти про особливості його ведення, розповісти про своє село, край, його географію, історію, пам'ятки, звичаї тощо, надати необхідний інвентар, виконувати роль провідника й екскурсовода» [43].

Проаналізувавши гостьовий цикл у сільському (зеленому) туризмі та дізнавшись про основні вимоги щодо облаштування агрооселі для прийому туристів, ми дійшли висновку, що гостинність у сфері сільського зеленого туризму — це все те, що створює у гостя уявлення про певну гостинну садибу як про одне з кращих у світі місць для відпочинку. Необхідно завжди пам'ятати про те, що садиба надає послуги, які дуже схожі з тими, які пропонують клієнтам конкуренти: готелі, туристичні комплекси тощо. Що є головною перевагою садиби над конкурентами? Люди, які надають гостям гостинність, а не наймані працівники, які надають сервіс клієнту. Коли працівники надають сервіс клієнту, то дають йому лише те, що він вимагає і про що просить. Коли ж люди надають гостю гостинність, то запитують його про те, що можуть для нього зробити, і роблять це.

Запроваджено анімаційний захід у санаторно-курортному закладі «Черче».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рутинський М.Й. Сільський туризм: навч. посіб. / М.Й. Рутинський, Ю.В. Зінько. – К.: Знання, 2006. – 272 с.
2. Васильєв В. Сільський зелений туризм або відпочинок у селі / В. Васильєв, П. Горішевський, Н. Васильєва // Туризм сільський зелений : науково-популярний журнал. – 2001. – №1. – 63 с.
3. Мальська М.Т. Основи туристичного бізнесу: Навч. Посібник/ Мальська М.Т., Худо В.В., Ципух В.І.-К.: ЦНЛ, 2004
4. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: Сучасні концепції менеджменту і маркетингу: Навч. Посіб./ –К.:”Альтерпрес”, 2004.
5. Прокопишак К. Проблеми розвитку соціальної інфраструктури та відродження сіл Карпатського регіону. - Л.: Українські технології, 1997. - 176 с.
6. Сокол Т.Г. Організація туристичної діяльності в Україні: Навч. посіб. - К.: Музична Україна, 2002. - 256 с.
7. Лужанська Т. Ю., Махлинець С. С., Тебляшкіна Л. І. Сільський туризм: історія, сьогодення та перспективи: Навчальний посібник./ За редакцією д. г. н., професора Волошина І. М. - К.: Кондор, 2008. — 385 с.
8. Основи маркетингу сільського туризму // Туризм сільський зелений (спецвипуск) – 2002. – № 2. – С.23-30.
9. Порадник організатору та власнику садиби //Туризм сільський зелений. – 1999-2004. – Вип.1.-10.
10. Горішевський П. А., Васильєв В.П., Зінько Ю.В. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2003. – 148 с.
11. Навчальні матеріали для операторів сільського туризму. Підготовка агротуристичної місцевості, розробка агротуристичного продукту /За ред. Ю.В. Зінько, Г.М. Кінаш, Д. Скрильнікова та ін. – Львів, 2001.

12. Навчальні матеріали для організаторів сільського зеленого туризму / За ред. Ю.В. Зінько, Г.М. Кінаш, Д. Скрильнікова та ін. – Львів, 2001.
13. Сільський зелений туризм в Карпатах: Каталог-довідник / П. Горішевський, М. Котляр, Ю.В. Зінько та ін. – Л.: Карпатська асоціація сільського зеленого туризму, 2000.
14. Закон України „Про курорти” від 5.10.2000р. № 9026.
15. Дворська Л.І. Кластерний підхід до розвитку сільського зеленого туризму регіону / Л.І. Дворська // Дністровський каньйон - унікальна територія туризму: Матеріали наук.-практ. конф. -Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – С.155-158.
16. Костиця М.М. Сільський туризм: теорія, методологія, практика: монографія / за наук. керівництвом і ред. проф. С.І. Ходаківського, проф. Ю.С. Цалка. - Житомир: ЖДТУ, 2006. - 196 с.
17. Туризм в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.turizm.ru>
18. Зіемеле Астана. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні // Туризм сільський зелений. – 2004. – №1. – С.8–13.
19. Новіков В. М. Організація і розвиток соціальної сфери (зарубіжний і вітчизняний досвід). — К.: Ін-т економіки НАН України, 2000. — 246 с.
20. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред. проф. Ф. Д. Заставного. — К.: Знання, 2006. — 550 с.
21. Бабарицька В.К., Малиновська О.Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. Та допов. – К.: Альтерпрес, 2008. – 288 с.

22. Васильєв В. Організація та планування діяльності сільського туризму: метод. посіб. /В. Васильєв. П. Горішевський. Ю. Зінко та ін. — Вип. 3.- О. : 2009. — 56 с.
23. Гетьман В.І. Курортно-ресурсні системи Українських Карпат // Український географічний журнал. – 1999. - №3. – с.34-37.
24. Рожко І.М. Ландшафтна зумовленість розвитку туризму в Українських Карпатах // Вісник ЛНУ. Серія географічна. – 2000. – Вип. 26. – с.108-109.
25. Офіційний сайт Державного агентства України з туризму та курортів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.tourism.org.ua>. - 2011.
26. Закон України "Про туризм" від 05.09.95 р. // Відомості Верховної Ради. - 1995. - №31. (зі змінами, внесеними законом №2608-VI (2608-1) від 19.10.2010 р.). - С. 241 - 254.
27. Федорченко В.К. Уніфіковані технології готельних послуг: навчальний посібник / За ред. проф. В.К. Федорченка; Л.К. Лук'янова, Т.Т. Дорошенко, І.М. Мініч. - К.: Вища школа, 2001.-237 с.
28. Проект Концепції Державної цільової програми розвитку туризму і курортів на 2011-2015 роки. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua>
29. Бейдик В.І. Рекреаційно-туристичні ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. - К., 2002. - С.164-168.
30. Винниченко І. І. Середовище турбізнесу: Навчальний посібник. - К.: Академперіодика, 2006. - 220 с.
31. Географічна енциклопедія України / Під ред. Маринича О.М. Т. 1. - К.: УРЕ, 1989. - С. 144.
32. Бурак В.Г. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в сучасних економічних умовах. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. № 35. Том 1. С. 276–282.

URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/35_2021/part_1/45.pdf

33. Бурак В.Г. Досвід професійної підготовки фахівців готельно-ресторанного господарства в закладах вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 29. Т. 1. С. 88–92.

URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/29/part_1/19.pdf

34. Бурак В.Г. Професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи: дефінітивний аналіз. *Педагогічний альманах*. 2020. № 46. С. 124–131.

URL: <http://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/118/101>

35. Бурак В. Г. Оптимізація технологічних процесів при виробництві комбінованих продуктів та підвищення якості сировини. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2018. № 64. Т. 1. С. 92–103.

URL: [http://kntu.net.ua/index.php/eng/content/download/82024/475584/file/%D0%92%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%E2%84%961\(64\).pdf](http://kntu.net.ua/index.php/eng/content/download/82024/475584/file/%D0%92%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%E2%84%961(64).pdf)

36. Бурак В.Г. Компоненти готовності майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи до професійної діяльності. *Педагогічні науки*. 2021. № 94. С. 57–65.

URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4384/3879>

37. Бурак В. Г. Принципи професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в закладах вищої освіти. *Педагогічний альманах*. 2021. № 47. С. 102–110.

URL: <http://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/158/145>

38. Бурак В.Г. Модернізація професійної підготовки фахівців готельно-ресторанного господарства. *Нова педагогічна думка*. 2020. № 4 (104). С. 7–12.

URL: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/article/view/243>
<http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD>

39. Khomova O., Yanchycka K., Shkatula O., Burak V., Frolova O. Trends in the development of tertiary education in the context of modern challenges. Applied Linguistics Research Journal. 2021. № 5 (4). P. 126–133.

URL: https://jag.journalagent.com/alrj/pdfs/ALRJ-04372-REVIEW_ARTICLE-KHOMOVA.pdf

40. Kashyna G., Nazarova K., Burak V. Development of scientific and natural competence of technology teachers in the system of postgraduate education by means of information and communication support. Edukacja – Technika – Informatyka. 2019. № 4 (30). P. 151–155.

URL: <https://repozytorium.ur.edu.pl/items/b74e83f8-5ef3-4d71-b8fd-f75c89ca7948>

41. Andriushchenko I. E., Ivanenko T. Ya., Burak V. H., Kovalenko G. V., Zamferesko O. V. Technologies for training specialists in the hotel and catering industry in ukraine in the context of lifelong learning. GeoJournal of Tourism and Geosites. 2021. Year XIV. № 37 (3). P.838–843.

URL: <http://gtg.webhost.uoradea.ro/PDF/GTG-3-2021/gtg.37314-716.pdf>

42. Dzyundzya O., Burak V., Averchev A., Novikova N., Ryapolova I., Antonenko A., Brovenko T., Kryvoruchko M., Tolok G. Obtaining the powder-like raw materials with the further research into properties of eggplant powders. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 2018. № 11–95. T. 5. P. 14–20.

URL: https://pdfs.semanticscholar.org/8d86/faa3f8cb35288f00d411feef5a759c69070b.pdf?_ga=2.116950211.45225143.1656050208-276168377.1656050208

43. Yakymchuk D., Dzyundzya O., Burak V., Shvets I., Shvets Yu., Myrhorodska N., Polishchuk O., Karneyenka Dz., Krasner S. Economic efficiency of textile materials cutting designer costumes of hospitality facilities. Fibres and Textiles. 2018. № 4. P. 90–94.

URL:

https://www.researchgate.net/publication/332712138_Economic_efficiency_of_textile_materials_cutting_designer_costumes_of_hospitality_facilities

44. Yakymchuk O., Yakymchuk D., Kushevskiy N., Chepelyuk E., Koshevko J., Myrhorodska N., Dzyundzya O., Burak V. Prerequisites for the development of hydro-jet technology in designing women's headgear at hospitality establishments. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 2018. № 1(1 (91)). P. 36–46.

URL: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2018.121507>

Характеристика впливу сільського (зеленого) туризму

<i>Для держави</i>	<i>Для сільських територій</i>	<i>Для туристів</i>
Поповнення бюджету	Додатковий дохід	Активний відпочинок
Зниження рівня безробіття	Створення додаткових робочих місць	Споживання екологічних продуктів харчування
Активізація діяльності сільського населення	Покращення інфраструктури сільських територій	Участь в етнокультурних заходах, святах дійствах
Пропагування національних культурних традицій	Сприяння розвитку інших галузей економіки (торгівлі, транспорту, освіти тощо)	Участь в повсякденному житті сільського населення
Використання переважно невитратних ресурсів, перш за все природних, етнокультурних та історичних	Сприяння освіченості населення сільських територій	Відпочинок на природі
Збільшення додаткових інвестицій і доходів	Створення додаткових джерел доходу	Можливість отримання якісних та недорогих послуг
Розвиток ділових та культурних зв'язків	Активізація підприємницької діяльності	